

Atlanti Szövetség: igen, nem...

Az utca embere nem tud dönteni arról, hogy belépünk-e a NATO-ba, vagy ne lépünk be. De véleménye az van. Az egyik szerint jó, ha „erősek” vagyunk, a másik szerint nem megfelelő (még) a fegyverzetünk, a harmadik szerint pedig egyszerűen meg kellene szüntetni ezt a katonai tömböt. Mert a Varsói Szerződést is felszámolták.

Nos, igazodjunk el ezeken a véleményeken, meg azokon is, amelyeket az utóbbi időben honi és külföldi politikusoktól, katonai szakértőktől hallottunk. Zúg a feje az embernek a csatlakozással kapcsolatos kifejezésektől, mármint: a katonai dimenziótól, a pénzügyi kompatibilitástól, a hadi integrációtól, nem beszélve a költségek és arányok rovottól!.. Persze, később kiderül majd az is, hogy mindez egyszerű, egyáltalán nem túl bonyolult dolog, mindössze arra van szükség, hogy htvjanak bennünket – és mi megyünk.

Igaz, ez még nem a közeljövőben lesz, de egyszer minden bizonnyal eljön. Tudniillik, ha már megfelelően minden feltételnek, akkor a NATO-tagállamok döntene arról, hogy meghívják-e bennünket vagy sem. Az Atlanti Szövetség alapokmánya, melyet 1949. április 4-én írtak alá Washingtonban, 10. cikkelyében kimondja, hogy: „A felek egyenrangú megegye-

zéssel a szerződéshez való csatlakozásra hívhatnak meg minden más európai államot, amely képes arra, hogy elősegítse a szerződés elveinek továbbfejlesztését és hozzájáruljon az észak-atlanti térség biztonságához. Minden ekként meghívott állam részesevé válhat a szerződésnek, ha csatlakozási okiratát az USA kormányánál leteszi. E kormány a felek mindegyikét értesíti az egyes csatlakozási okiratok letételéről.”

Jó ezt tudni. Meg azt, amit Keleti György honvédelmi miniszter is elmondott interjújában: a csatlakozás nem kifejezetten katonai kérdés. Inkább politikai. Ez ügyben pedig 1996. január 29-én Simonyi András nagykövet révén Kovács László külügyminiszter jelezte Javier Solana NATO-főtítárnak Magyarország csatlakozási szándékát. Az első lépést tehát már megtettük.

De az is való igaz, hogy még mindig nem tudjuk belépünk-e, és, ha igen, akkor mikor. Tudniillik a hatalmon lévő párt, amelynek az említett miniszterek is tagjai, többször hangoztatta, hogy ha eljön az idő, akkor a nép dönt a csatlakozásról.

És ha a nép másként dönt?

K. F.

● **Miniszter úr, a korábbi időszakban orosz politikusok, s maga Jelcin elnök is nehezményezte a NATO keletre történő terjeszkedését. A mi csatlakozási szándékunk és a későbbi belépésünk nem okoz majd feszültséget a két ország között?**

– Sem az orosz politikusok, sem Jelcin elnök, soha nem említették konkrét módon Magyarországot. Egyszer került csak szóba a politikusok között ez a téma, mégpedig akkor, amikor tavaly Horn Gyula miniszterelnök Moszkvában járt Jelcin elnökkel. Akkor egyeztek meg abban, hogy a csatlakozás Magyarország belügye és úgy is kezeljük.

● **Mikorra várható hazánk teljes jogú tagsága az Atlanti Szövetségben?**

– Én 1998-99-ben tartom reálisnak, tehát még az ezredforduló előtt döntés születhet a felvételi kérelem ügyében.

● **A magyar honvédség – állományában és műszaki felszereltségében – képes lesz eleget tenni a NATO által támasztott követelményeknek?**

– Egy példával élnek ezzel kapcsolatban. Spanyolországot 13 évvel ezelőtt vették fel az Atlanti Szövetségbe és mindig olyan katonai fejlesztéseket kénytelenek végrehajtani, amelyek a NATO-kompatibilitást szolgálják. Az eddigi tapasztalataink azt mutatják: a Szövetség nem kívánja meg tőlünk, hogy a belépés pillanatában minden tekintetben tökéletesen megfeleljünk. A legfontosabbakban kell megfelelni...

● **Amelyek...**

– Amelyek nem mindig katonai szempontok! Tehát a legfontosabb egy demokratikus államforma, a stabilan működő parlamenti demokrácia, a piacgazdaság, továbbá a civil kontroll olyan mérvű érvényesítése, ami elvárható egy ilyen tagsághoz. Ezzel egyidejűleg természetesen olyan katonai szabványok megjelenése is kíván-

Két-három év a NATO-csatlakozásig

Keleti György honvédelmi miniszter nyilatkozik lapunknak

„A légiőrök kiemelten fontos.” (Fotó: Révész Róbert)

Zsúfolt programja volt szombaton Szegeden Keleti György honvédelmi miniszternek. Megnyitotta a SZAB Székházban a tudományos NATO-konferenciát, résztvett a műszaki dandár újoncainak eskütételén, találkozott a térség polgármestereivel, majd a sajtó képviselőivel. Joggal mondta dr. Szalay István, Szeged város polgármestere: köszönettel tartoznak a miniszter úrnak, hogy eleget tett a meghívásnak és egy ilyen feszített program keretében igyekezett megismerkedni a Tisza-parti várossal. Keleti György honvédelmi miniszter a látogatás alkalmával külön nyilatkozatot adott lapunknak.

amelyek a NATO-ban rendkívül fontosak. A hadseregben belül még lényeges a tudati kérdések vizsgálata, magyarul: mennyire komolyan gondolja a katonai vezetés a csatlakozást, másrészt, az a filozófia, amely az Atlanti Szövetség gondolkodásában – a biztonsgot illetően – jelen van, mennyire elismert és elfogadott az adott ország katonai vezetésében? Fontos továbbá az úgynevezett szabványok, vagyis a katonai törzsmunka során alkalmazott eljárások

átvétele is. Ez már folyamatban van honvédségünkkel. Szükséges továbbá a nyelvi képzés felgyorsítása is, ami nálunk már előrehaladott fázisban van.

● **A haditechnikával is ez a helyzet?**

– Bizonyos tekintetben igen. Úgy vélem, a légiőrök kiemelten fontos. Ilyen például nálunk a saját gyártmányú, idegen-felderítő rendszer, amelyet a magyar gépekbe már beépítettek. A NATO-kód még nem nyílt meg ezzel, de a rendszerek

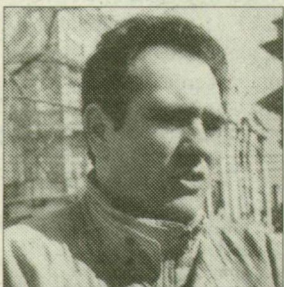
már alkalmasak azok beépítésére is. Ide tartozik még a légtér ellenőrzés és -irányítás kérdése, pontosabban az, hogy a saját gépeinken kívül a nyugati gyártmányú gépeket is irányítani tudjuk, ha kell. Meg kell még említenem azokat a fegyvereket is, amelyek csereszabotosságát biztosítanunk kell. Mindez természetesen időigényes feladat.

● **Hogyan értékeli a magyar műszaki egységek eddigi helytállását az IFOR-alakulatok kötelékében? A balkáni feladatvállalás ugyanis jó referencia lehet a NATO-felvétel szempontjából is...**

– Jó alkalom volt a szeptedi látogatásom arra, hogy megköszönjem a műszaki alakulatnak azt munkát, amelyet az innen jelentkező és Okucaniban dolgozó hivatásos katonák végeznek az IFOR kötelékében. Bebizonyosodott ugyanis, hogy a Magyar Honvédség ilyen szakmai végzettségű tisztjei rendkívül felkészültek, mesteri módon kezelik a technikát: hidat építenek, utakat készítenek elő, vagyis mozgási lehetőséget biztosítanak azoknak, akik a békét készítik elő vagy védik meg. Ezt a műszaki egységek eskütételekor is elmondtam: a magyar katonák ezentúl tulajdonképpen a polgári béke megteremtését is szolgálják hídjaikkal. Előbb-utóbb ugyanis a Száván szerbek fognak átmenni a hídon a horvátokhoz és fordítva. Az az ellentét, ami eddig a háború felek között feszült, a híddal, a kapcsolatteremtéssel – felszámolható. Ez pedig akkor a magyaroknak is köszönhető.

Kisimre Ferenc

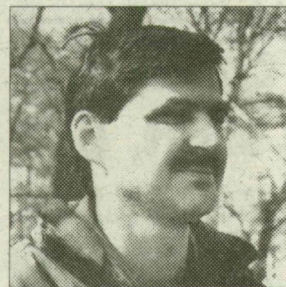
Belépjen-e Magyarország?

Vincze Sándor (rendőr): Szerintem a NATO-csatlakozás nem olyan egyszerű kérdés, hogy bemelegyek a boltba, vagy nem megyek be. A mi haditechnikai eszközeink a néhai Varsói Szerződés szabványainak felelnek meg. A NATO-ban senkit sem fogadnak tárt karokkal, meg kell felelni a követelményeknek. Egyszer talán beléphetünk, de ezzel a fegyverzettel egyelőre nem.

Virág Béla (gazdálkodó): Igen, lépjen be. Magyarország biztonsága érdekében. Én nem idevalósi vagyok, a Délvidékről jöttem, de az ottani magyaroknak is jó lenne, ha NATO-tag lenne Magyarország. Mi is biztonságban éreznénk magunkat nem úgy, mint ebben az áldatlan állapotban. A gyerekeinket földönfutóvá tették, átjöttek Magyarországra és soha nem mehetnek vissza a szülőföldjükre.

Sajó László (szakács): Az volna a legjobb, ha a NATO is megszűnne. A Varsói Szerződés is megszűnt, s a NATO-nak se látom sok értelmét. Így persze azt sem támogatom, hogy egy ilyen – szerintem – felesleges szervezetbe mi belépünk. Egy idő után ez is megszűnik, nem sok haszna van a csatlakozásnak. Sőt, még jobban elszegényedne az ország.

A kulcskérdés: meggyőzni az oroszokat

● **Nagykövet úr, országának hadserege, több évtizedes távollét után nemrég visszatért a NATO egységes katonai szervezetébe. Összefoglalná, kérem, mi indokolta a különállást, és mi a visszatérést?**

– 1966-ban De Gaulle tábornok azért döntött úgy, hogy az ország nem vesz részt a NATO katonai szervezetében, mert szükségesnek látta, hogy a francia hadseregnek saját vezérkara legyen, saját főtisztekkkel. Franciaország akkor készült kifejleszteni nukleáris fegyverzetét, s az amerikaiak a NATO-n belül igyekeztek ezt megakadályozni. Ennek ellenére Franciaország, lévén alapító tagja a NATO-nak, részt vett a szervezet politikai munkájában, a francia hadsereg pedig, saját vezérkara vezetésével fontos szerepet játszott az európai véderőben. Ez ma már történelem. A körülmények alapvetően megváltoztak. Franciaország nukleáris hatalom lett, s ezt nem vonják kétségbe az amerikaiak sem. Ma Európa biztonsága más problémákat vet fel, mint a vasfüggöny idején. Napjainkban nem arra van szükség, hogy a NATO egységes és merev vezérkar irányításával védelmezze Európa nyugati részét, hanem arra, hogy az európai államok hadseregei együttműködjenek.

François Nicoullaud, a Francia Köztársaság budapesti nagykövete

Franciaország álláspontja szerint a NATO kiterjesztése összeurópai kérdés, amely összefügg az európai országok integrációjával. Kérdéseinkre, a katonai szervezet előtt álló új problémákról François Nicoullaud, a Francia Köztársaság budapesti nagykövete válaszol.

● **Hol lesz a NATO keleti határa a francia kormány álláspontja szerint?**

– Alapvetően, hogy a NATO körébe kívánja fogadni mindazokat az európai országokat, amelyek valóban kívánkoznak a katonai szervezetbe. Ilyen értelemben Franciaország természetesen veszi, hogy Magyarország a közeljövőben a NATO tagja lehet, ha akar. Ugyanakkor fontos, hogy a NATO

kibővítése egy általános és teljes európai egységesülés modelljében menjen végre. Erre azért van szükség, hogy a katonai szervezet kiterjesztése révén Oroszország ne érezzen fenyegetettséget. Ha Oroszországot nem veszik számításba a NATO kibővítésnél, az egy újabb fegyverkezést indíthat el. Úgy kell tehát megtalálni a NATO keleti határát, hogy eközben

Oroszország helyet kapjon az egységes európai struktúrában.

● **Mit gondol, milyen fórum lenne képes ezt a két folyamatot egyszerre irányítani?**

– Ez a fórum éppen Budapesten alakult meg: az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet. Francia részről úgy véljük, ez a szervezet hasznos feladatokat láthat el a huszonegyedik századi Európa szövetségi architektúrájának megtervezésében. Ismétlem, a kérdés kulcsa, hogy meg lehet-e győzni az oroszokat: a NATO kiterjesztése nem irányul senki ellen.

S. P. S.

Hogy a csúcstechnológia és a katonai körök egymástól nem idegenek – nagyjából köztudomású a világ polgári szférájában is. Az is nyilvánvaló, hogy olyan – alapvetően katonai célú – alapkutatási programok léteznek a világ legfejlettebb régióiban, amelyek a civil szférában is hasznosulnak. Gondoljunk például a katonai ténykedéssel együtt járó károk elleni védekezésre. A környezetet megtisztítása a nukleáris szennyezettségtől; a környezetre nem káros vegyszerek előállítás; a mérgező gázok elleni védelem módszereinek kidolgozása – csak kiragadott példák. Ezúttal a kémiai alapkutatások világából.

A szegedi NATO-konferencia egyik kémikus résztvevője, a New York állambeli magánegyetem, a Syracuse-i Egyetem magyar származású professzora, Fendler János ismeretei szerint a NATO több mint húsz éve támogat civil kutatásokat is. Nem elsősorban konkrét programokat, nem vegyszerekre, vagy mászerekre ad pénzt, hanem a különböző tagországok élvonalbeli tudósainak találkozóira. A kutatók közötti együttműködés elősegítésére átlagosan évi 30-35 workshop szervezési költségeit finanszírozza a világ minden táján.

A kelet-európai változások után, de különösen a békepartneri program létezése óta a szigorú feltételekkel körülbástyázott NATO kutatási pályázatok alapvető feltételévé vált, hogy az egyik pályázó NATO-tagállami, a másik egy békepartneri együttműködésben résztvevő ország tudósa, vagy szervezete legyen. Az évente pályázók tömegéből kiválasz-

A NATO és a tudományok támogatása

tott sikeresek számaránya körülbelül 10-15 százalék. A legpreferáltabb témakörök: a csúcstechnológia és a környezetvédelem. Következésképpen a civil szférára fordított NATO-pénzek elsősorban természettudományi – matematikai, informatikai, kémiai, fizikai, geológiai, biológiai – alapkutatásokkal foglalkozó tudósok közös munkáját segítik elő.

A pályázati feltételek szigorúan előírják a támogatott konferenciák résztvevőinek számarányát – a résztvevők 20-25 százalékánál nem lehet több az azonos országból meghívott előadók száma. Figyelmet fordítanak a kevésbé fejlett NATO-tagállamok, mint például Görögország, vagy Portugália tudományosságának fejlesztésére: külön támogatják ezek részvételét. Ugyanígy külön figyelem irányul arra, hogy a békepartneri országokból fiatal kutatókat, doktoranduszokat, illetve egyetemi hallgatókat vonjanak be a pályázók az általuk tervezett konferencia munkájába.

A munkaértekezleteken előírt országokérinti arányos reprezentáció önmagában is alkalmas a tudósok közötti együttműködés szélesítésére. De külön erre a célra is leteremtett pályázati alapot a NATO civil kutatókat támogató, brüsszeli irodája: évi 4-5 ezer dollárt biztosítanak a sikeres pályázóknak arra, hogy egymás kutatóintézetében tölthessenek el bizo-

nyos időt. A vendégkutatók költségeinek fedezésével számos természettudományos műhely együttműködéséhez járult már hozzá a katonai világszervezet.

A szegedi tudományegyetem Kolloidkémiai Tanszékének professzora, dr. Dékány Imre, s a Syracuse-i Egyetemen dolgozó Fendler János legutóbb két évre szóló pályázatot nyert: a szegedi kémiai műhely kutatóinak amerikai tanulmányútjait és a viszontlátogatások költségeit fedezi belőle. A Szegeden megrendezett anyagtudományi konferencia költségeire 40 ezer dollárt biztosított a NATO (egyébként szponzorálta a kémikusok és fizikusok nemzetközi munkaértekezletét az amerikai hadsereg is). A Magyarországon működő tudománytámogatási pályázati szisztémák eljárásainál jóval szigorúbb, az adminisztrációt tekintve is sokkal bonyolultabb NATO-pályázatok fontos jellemzője az is, hogy szinte minden cent előírt hasznosulását ellenőrzik.

A tudósok NATO által támogatott nemzetközi találkozóinak eredményeiről a pályázati feltételeknek megfelelően jelentéseket kell beszámolni. Mindazonáltal többről van szó, minthogy ezek az értékes információk a katonai szervezet birtokába kerülnek; a világ civil tudományosságának is nagybecsű értékei maradnak.

S. E.